

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Č., so sídlom v B., IČO: X, proti žalovanému: L. B., bytom v H., o zaplataenie 39,53 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14 C 221/2005, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 25. mája 2010 sp.zn. 10 Co 28/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Prešove z 25. mája 2010 sp.zn. 10 Co 28/2010 a uznesenie Okresného súdu v Prešove z 16. apríla 2010 sp. zn.14C 221/2005 a vec vracia Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Prešove uznesením z 25. mája 2010 sp.zn. 10 Co 28/2010 potvrdil uznesenie Okresného súdu Prešov z 16. apríla 2010 č.k. 14 C 221/2005-112, ktorým zamietol žiadosť žalovaného o ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu žalovaný podal dovolanie, ktoré odôvodnil odvolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Predmetnú vadu konania videl v tom, že odvolací súd konal a rozhodol napriek tomu, že vysvetľoval svoju ekonomickú silu, svoje sociálne podmienky a stav za akých podmienok vznikol tento spor, nemôže sa dovolať na vyšší súdny orgán.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), preskúmal vec a dospel k tomuto záveru:

I keď žalovaný nemá právnické vzdelanie a v dovolacom konaní nie je zastúpený advokátom, dovolací súd, vzhľadom na predmet ním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, nepovažoval nedostatok jeho povinného zastúpenia (§ 241 ods. 1 O.s.p.) za prekážku, ktorá by bránila posúdeniu procesnej prípustnosti jeho dovolania (a v prípade zaujatia záveru o jeho procesnej prípustnosti tiež preskúmaniu ním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu). Dovolací súd pri tom vychádzal z povahy rozhodnutia, proti ktorému smeruje dovolanie, a dospel k záveru, že ak predmetom dovolacieho prieskumu má byť rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovené žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30 O.s.p., nemožno striktne trvať na splnení tejto podmienky v dovolacom konaní. Zotrvávanie na jej splnení by totiž viedlo k popretiu zámeru, ktorý účastník sledoval podaním dovolania, a tiež k popretiu vlastného účelu dovolacieho konania, v ktorom predmetom posúdenia má byť záver odvolacieho súdu o nesplnení podmienok pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov súdom (porovnaj napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 329/2006 a sp.zn. 3 Cdo 144/2007). Dovolací súd z tohto dôvodu pristúpil k posudzovaniu procesnej prípustnosti dovolania žalovaného napriek tomu, že nemá právnické vzdelanie a nie je zastúpený advokátom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Žalovaný napadol dovoláním uznesenie odvolacieho súdu. Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné, ak je napadnuté uznesenie, ktorým bolo zmenené uznesenie súdu prvého stupňa (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo, ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností [§ 109 ods. 1 písm. c)] na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ (§ 239 ods.1 písm. b/ O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie žalovaného smeruje proti potvrdzujúcemu

uzneseníu odvolacieho súdu, avšak takému, ktoré nie je uvedené v § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Prípustnosť dovolania preto z ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nie je možné vyvodiť.

So zreteľom na obsah dovolania a tiež zákonnú povinnosť odvolacieho súdu (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd zakladajúcich tzv. zmätočnosť, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (tiež uzneseniu) odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým inak dovolanie podľa § 239 O.s.p. prípustné nie je. Podmienky prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. sú pritom stanovené tak, že právne významné nie sú samotné tvrdenia dovolateľa, že k týmto vadám došlo, ale až jednoznačné preukázanie výskytu procesnej vady tejto povahy.

Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Žalovaný namieta, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Pod odňatím možností pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv.

V prejednávanej veci zo spisu vyplýva, že žalovaný podal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 21. októbra 2009 pod sp. zn.10 Co 61/2009, 10 Co 62/2009, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa s tým, že prisúdenej istine 1 191,- Sk zodpovedá 39,53 eur, úrokom z omeškania v sume 385,- Sk zodpovedá 12,77 eur a náhrade

trov konania v sume 1 772,- Sk zodpovedá 58,82 eur; zároveň potvrdil uznesenie o nepriznaní oslobodenia od platenie súdnych poplatkov v odvolacom konaní žalovanému. V priebehu dovolacieho konania žalovaný v podaní doručenému okresnému súdu 4. januára 2010 žiadal o ustanovenie zástupcu z radov advokátov pre dovolacie konanie dôvodiac tým, že je to nevyhnutné na ochranu jeho práv. V odôvodnení tejto žiadosti okrem iného uviedol aj to, že *z dôvodu zlej ekonomickej situácie nie je schopný si zaplatiť advokáta*. Následne žalovaný ako žiadateľ pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov doručil 11. februára 2010 potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch, z ktorého vyplýva, že je od 27. mája 2009 práceneschopný, nemá žiadne príjmy, nevlastní majetok väčšej hodnoty a poberá iba bližšie neurčené dávky nemocenského poistenia.

Podľa § 30 O.s.p. účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že dáva možnosť ustanoviť právneho zástupcu z radov advokátov účastníkovi v prípade, že spĺňa zákonom stanovené podmienky, teda že účastník o to požiada, že spĺňa predpoklady súdneho oslobodenia od súdnych poplatkov a súčasne že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie či bránenie práva a ustanovenie právneho zástupcu je potrebné na ochranu jeho záujmov.

Tým, že súd ustanoví účastníkovi na jeho žiadosť zástupcu, súd plní povinnosť zaistiť účastníkom rovnaké možnosti k uplatneniu ich práv. Súčasne ide o naplnenie čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, podľa ktorého každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, a to od začiatku konania. Ustanovenie zástupcu preto nezávisí na úvahe súdu; keď sú splnené predpoklady uvedené v § 30 O.s.p., súd je povinný žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu vyhovieť.

Odvolací súd (a aj prvostupňový súd) sa so žiadosťou žalovaného náležite nezaoberal. Neskúmal, či sú splnené všetky predpoklady na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Jedným z týchto predpokladov je skúmanie, či účastník spĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov na základe rozhodnutia súdu podľa § 138 ods. 1 O.s.p., t.j. či také rozhodnutie odôvodňujú pomery účastníka a (kumulatívne) či nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie či bránenie práva a tiež aj potreba ochrany záujmov účastníka konania v priamej spojitosti s predmetom konania, bez ohľadu na to, či ide o spor

alebo inú právnu vec. V danom prípade súdy nižších stupňov dospeli k záveru o nesplnení predpokladov pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa § 30 O.s.p. s odôvodnením, že by sa jednalo o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, pretože žalovaný podal dovolanie v konaní, v ktorom sa rozhodovalo o peňažnom nároku neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a ustanovenie § 238 ods.5 O.s.p. podanie dovolania v takomto prípade výslovne vylučuje. Konanie o dovolaní, rovnako ako dovolanie samo podlieha prísnemu procesnému režimu; je tomu tak preto, že tento opravný procesný prostriedok má výrazné rysy mimoriadnosti, pre ktoré zákon presne vymedzuje rámec prieskumu dovolaním napadnutého rozhodnutia, ale najmä možnosť zasiahnuť do právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia. Podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku posudzovať dôvodnosť a prípustnosť dovolania prináleží iba Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (§ 10a ods.1 O.s.p.).

Z podania žalovaného z 4. januára 2010 vyplýva, že jeho ďalším obsahom okrem žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov bol aj návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov s ohľadom na majetkové pomery účastníka. Predpoklady pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov súdy nižších stupňov neskúmali (odkaz a citácia ustanovenia § 138 O.s.p. tejto požiadavke nevyhovuje), nevenovali žiadnu pozornosť žalovaným tvrdeným skutočnostiam, ktoré sú rozhodné pre posúdenie opodstatnenosti žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a o tomto návrhu nerozhodli. Nedostatočnosť skúmania všetkých zákonom stanovených predpokladov sa napokon prejavila aj v ďalšom postupe súdu v tom, keď bez ďalšieho zastavil dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie, ktoré doposiaľ nie je právoplatné (pretože účastník proti uzneseniu o zastavení dovolacieho konania podal odvolanie, o ktorom doposiaľ odvolací súd nerozhodol). Týmto postupom bol žalovaný ukrátený na svojich právach domáhať sa rozhodnutia podľa § 138 ods.1 O.s.p., ktoré sa týka oslobodenia od súdnych poplatkov, čím mu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Vzhľadom na to, že v odvolacom konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. zrušil Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu (§ 243b ods.1 O.s.p.) . Keďže rovnakou vadou je postihnuté aj konanie pred súdom prvého stupňa, dovolací súd zrušil aj uznesenie tohto súdu a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. (§ 243b ods.3 O.s.p.). Povinnosťou súdu prvého stupňa bude komplexne rozhodnúť a celej žiadosti žalovaného, teda o oslobodení od súdnych poplatkov v dovolacom konaní a o ustanovení zástupcu z radov advokátov pre dovolacie konanie.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, dňa 27. januára 2011

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť:

Hrčková Marta